



CCJE(2022)4

Strasbourg, 2. december 2022

POSVETOVALNI SVET EVROPSKIH SODNIKOV (CCJE)

Mnenje št. 25 (2022)
o svobodi izražanja sodnikov

Kazalo

I.	Uvod	3
II.	Področje uporabe in cilj mnenja	3
III.	Pregled predpisov in prakse držav	4
IV.	Splošna načela	6
V.	Omejitve svobode izražanja/sporne zadeve	9
1.	Izjave, ki so povezane s sodnimi spori	9
2.	Izjave v zvezi z javnimi razpravami	10
3.	Izjave o zadevah, ki vzbujajo skrb sodstvu kot instituciji	11
4.	Javna kritika sodstva ali kolegov sodnikov	12
5.	Aktivna politična funkcija ali nekdanja politična funkcija	12
VI.	Zagovarjanje neodvisnosti sodstva kot pravne in/ali etične dolžnosti sodnikov, sodniških združenj in sodnih svetov	13
VII.	Etična dolžnost sodnikov, da javnosti pojasnijo delovanje pravosoda	14
VIII.	Uporaba družbenih medijev s strani sodnikov	15
1.	Svoboda izražanja sodnikov zunaj spleta in na spletu	15
2.	Priprava smernic za uporabo družbenih medijev s strani sodnikov	15
a)	Opredelitev družbenih medijev	15
b)	Uporaba splošnega pravila o sodniški zadržanosti	15
c)	Prilagoditev sodniškega ravnanja posebnim izzivom komuniciranja prek družbenih medijev	16
d)	Predlaganje pregledne uporabe družbenih medijev (na podlagi dovoljenja) ..	17
e)	Poudarjanje pomena usposabljanja sodnikov za uporabo družbenih medijev ..	17
IX.	Priporočila	18

I. Uvod

1. Posvetovalni svet evropskih sodnikov (CCJE) je v skladu s pooblastili, ki mu jih je podelil Odbor ministrov, pripravil to Mnenje o svobodi izražanja sodnikov.
2. To mnenje je bilo pripravljeno na podlagi prejšnjih mnenj CCJE, Magne carte sodnikov CCJE (2010) in ustreznih uradnih dokumentov Sveta Evrope, predvsem Evropske listine o zakonski ureditvi položaja sodnikov (1998) ter priporočila Odbora ministrov CM/Rec(2010)12 o sodnikih: Neodvisnost, učinkovitost in odgovornost, Poročila Evropske komisije za demokracijo skozi pravo (Beneška komisija) o svobodi izražanja sodnikov (CDLAD(2015)018). Mnenje upošteva tudi Temeljna načela o neodvisnosti sodstva Organizacije združenih narodov, Bangalorska načela sodniške etike in Poročilo posebnega poročevalca ZN o neodvisnosti sodnikov in odvetnikov, ki obravnava tudi uresničevanje svobode izražanja sodnikov in tožilcev¹. Poleg tega so upoštevane Nezavezujoče smernice Urada Združenih narodov za droge in kriminal (UNODC) o uporabi družbenih medijev s strani sodnikov in poročila Evropske mreže sodnih svetov (ENCJ). Nazadnje se mnenje opira na sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP).
3. Prav tako to mnenje upošteva tudi odgovore članov CCJE na vprašalnik o svobodi izražanja sodnikov in povzetek teh odgovorov ter predhodni osnutek, ki ga je pripravila Jannika Jahn, strokovnjakinja, ki jo je imenoval Svet Evrope.

II. Področje uporabe in cilj mnenja

4. Mnenje obravnava svobodo izražanja sodnikov in glavne vidike izražanja sodnikov. Obravnava pravno in etično dolžnost sodnika, da spregovori, da bi zaščitil pravno državo in demokracijo na nacionalni, pa tudi na evropski in mednarodni ravni. Mnenje obravnava izražanje sodnikov pri obravnavanju zadev, ki vzbujajo skrb sodstvu, in sporne teme v javnem interesu ter preučuje sodniško zadržanost, ki jo je treba izvajati. Zajema izražanje sodnikov na in zunaj sodišča. Namen mnenja je sodnikom dati splošne smernice in širok okvir za stalno razpravo o tem, katere parametre je treba upoštevati, kadar sodniki uveljavljajo svojo pravico do svobode izražanja. Namen tega mnenja ni opredeliti najmanjšega obsega svobode izražanja sodnikov.
5. Za potrebe tega mnenja je zahteva po sodniški zadržanosti opredeljena kot dolžnost zadržanosti, ki jo sodniku naloži bodisi sodstvo samo bodisi zakonodajalec. Pri pravnih opredelitvah se mnenje opira na sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP). Pri stališčih o etičnih smernicah in priporočilih, izraženih v tem mnenju, se CCJE opira na svoje ugotovitve. Sodnikovo (samo)omejevanje vključuje pojem sodniške diskretnosti, zadržanosti ali zmernosti.
6. Pri obravnavi svobode izražanja posameznega sodnika mnenje upošteva delno nasprotujoče in delno dopolnjujoče se interese. Ti vključujejo pravico posameznega sodnika do svobode izražanja, pravico javnosti do obveščenosti o zadevah javnega interesa, pravico do poštenega sojenja, vključno z nepristranskim in neodvisnim sodiščem, ter domnevo nedolžnosti. Mnenje vsebuje tudi razmišljanja o načelih, na katerih temeljijo te pravice. Načelo delitve oblasti podpira svobodo govora sodnikov, če gre za zadevo v javnem interesu, kot je delovanje pravosodnega sistema. Načelo

¹ Poročilo posebnega poročevalca ZN o neodvisnosti sodnikov in odvetnikov, 29. april 2019, A/HRC/41/48.

pravne države zagotavlja enakost vseh (državljanov ali državnih akterjev) pred zakonom. Njena učinkovitost je delno odvisna od zaupanja javnosti v neodvisnost in avtoriteto sodstva. Ločitev oblasti zahteva tako neodvisnost sodstva kot svobodo izražanja sodnikov, zaradi česar prihaja do napetosti med željo, da bi preprečili, da se sodniki obnašajo kot politiki, in zavzemanjem za njihovo svobodo izražanja kot dokaz sodniške neodvisnosti.

7. Mnenje zajema tudi sodnike, ki govorijo ali pišejo v imenu sodniških združenj, sodišč ali sodnega sveta. Ne zajema upokojenih sodnikov, saj imajo enako pravico do svobode izražanja kot vse druge osebe, razen glede zaupnih informacij, pridobljenih pri opravljanju svojih dolžnosti.
8. V okoliščinah, v katerih javnost ne more vedno jasno razlikovati med sodnikom, ki deluje zasebno ali poklicno, mnenje obravnava mnenja sodnikov z vidika nosilcev javne funkcije.
9. Mnenje ne obravnava vprašanj v zvezi z obrazložitvijo sodnikov v njihovih sodbah, saj gre v tem primeru za opravljanje sodniške dolžnosti in ne za uveljavljanje osebnostne pravice.
10. V tem mnenju izraz mediji zajema tiskane, radiodifuzne in spletne medije, vključno s storitvami avdio in videoprenosa.²

III. Pregled predpisov in prakse držav

11. Odgovori članic CCJE na vprašalnik za pripravo tega mnenja³ omogočajo pregled trenutnega stanja predpisov in praks držav članic.
12. Države članice Sveta Evrope sodnikom zagotavljajo pravico do svobode izražanja. Obseg varstva se med državami članicami razlikuje. V številnih državah zajema zunajsodna mnenja, ki so dana zasebno ali javno, v zvezi s poklicno dejavnostjo sodnikov, ter zunajsodna mnenja, dana v imenu interesov sodstva. V nekaterih državah sodniki uživajo imuniteto pred tožbo za vse, kar izrečejo na sodišču, razen če se ugotovi *mala fides*.
13. Svoboda izražanja sodnikov je omejena zaradi ohranjanja zaupnosti postopkov, internih sodnih zadev in procesnih pravic strank v postopku. V vseh državah članicah je sodnikom prepovedano razkrivati zaupne informacije, pridobljene med opravljanjem njihovih nalog, ki so pomembne za tekoče postopke in bi lahko kršile pravice strank v postopku. Sodniki so zavezani k varovanju poklicne molčečnosti v zvezi s posvetovanjem v postopku odločanja.
14. V veliki večini držav članic za sodnike velja pravna in/ali etična dolžnost⁴ zadržanosti, katere cilj je ohraniti neodvisnost in nepristranskost sodstva ter zaupanje javnosti vanj, pa tudi ustrezno upravljanje in dostojanstvo sodstva. Pravila o izražanju mnenj sodnikov se med državami članicami razlikujejo.

² CCJE sprejema opredelitev medijev iz Dodatka I k Priporočilu CM/Rec(2022)11 Odbora ministrov o načelih za upravljanje medijev in komunikacij, 4. odstavek.

³ Glej <https://www.coe.int/en/web/ccje/opinion-25-on-the-freedom-of-expression-of-judges>.

⁴ Natančneje, takšne omejitve so vsebovane v ustavi, zakonskih določbah, kodeksih ravnanja, etičnih kodeksih ali uveljavljenih sodnih dogovorih.

15. Večina držav članic kot splošno pravilo ali prakso prepoveduje sodnikom komentiranje tekočih postopkov, ki jih vodijo sami ali drugi sodniki, oziroma poziva sodnike, naj se tega vzdržijo. Nekatere države članice to pravilo širijo na pravnomočne zadeve, vključno z zadevami drugih sodnikov. Nekatere iz tega izvemajo razpravo o sodni praksi v okviru akademskega dela sodnikov kot učiteljev prava ali v poklicnem okolju. V številnih državah za sodnike velja etična dolžnost ali običaj, da ne odgovarjajo na javne kritike svojih zadev.
16. Obseg, v katerem lahko sodniki sodelujejo v javnih razpravah o političnih ali družbenih vprašanjih, pravu, sodstvu ali delovanju sodnega sistema in izražajo svoja stališča o teh vprašanjih v medijih, se med državami članicami razlikuje. Enako velja za pravico sodnikov do politične funkcije ali sodelovanja na političnih demonstracijah.
17. V nekaterih državah se od sodnikov na splošno zahteva, da se vzdržijo sodelovanja v spornih političnih razpravah, kar med drugim vključuje sovražno javno grajanje drugih državnih organov ali vmešavanje v strankarsko politiko s podporo določenim strankam ali politikom ali njihovo kritiko. V drugih državah članicah morajo sodniki poskrbeti, da ne dajejo vtisa, da imajo o določenem vprašanju trdno stališče. Nekaj držav članic sodnikom dovoljuje, da javno komentirajo zakonodajne predloge ali pravo na splošno, zlasti kadar te komentarje daje združenje sodnikov. Tudi če je to dovoljeno, države članice poročajo, da sodniki redko dajejo javne izjave o političnih zadevah.
18. V večini držav članic lahko sodniki komentirajo vprašanja v zvezi s sodstvom, njegovim ustreznim upravljanjem in neodvisnostjo ali delitvijo oblasti, če njihova kritika temelji na dejstvih in argumentih ter če se ne razkriva notranjega delovanja sodstva. V nekaterih državah članicah se javno izražanje v določenih okoliščinah razume kot etična dolžnost, zlasti kot odziv na politične napade na sodstvo. V ta namen imajo sodniki višjih sodišč včasih večji maneverski prostor za svobodo izražanja. Vendar pa je v nekaterih državah takšno ravnanje izzvalo javne kritike. Zato ni redko, da morajo sodniki pred javnim nastopom izčrpati notranje mehanizme, če so v sodstvu na voljo, ali pa molčati, kadar namerava sodstvo izdati uradno institucionalno mnenje.
19. Javna kritika kolegov sodnikov ali sodstva vzbuja zaskrbljenost. Kritiziranje drugih sodnikov ali drugih akterjev v pravosodnem sistemu, kot sta tožilec ali zagovornik, se v nekaterih državah članicah šteje za neetično ali kršitev uveljavljenega običaja, zlasti če je izraženo v nespoštljivem, ponižujočem in žaljivem tonu ali če ustvarja splošno negativno podobo celotnega sodstva.
20. V večini držav članic, ki so odgovorile na vprašalnik, sodniki ne smejo biti člani političnih strank ali opravljati kakršne koli politične dejavnosti, ker se to šteje za spodkopavanje neodvisnosti sodstva ali negativen vpliv na zaupanje javnosti v sodstvo. V nekaterih primerih se ustavno ali zakonsko pravilo o nezdržljivosti izrecno razteza na članstvo v zakonodajnih ali izvršilnih organih na evropski, nacionalni ali lokalni ravni. Glede na to, da to velja za nezdržljivo s sodniško funkcijo, nekatere države sodnikom dovolijo, da opravljajo politične funkcije, če jim sodniška služba miruje. Nekatere med njimi določajo etično dolžnost sodnikov, da ohranjajo ugled sodstva. Nekatere države dovoljujejo, da se sodniki vzporedno s sodniško funkcijo ukvarjajo tudi s politično dejavnostjo. V tem primeru od sodnikov zahtevajo, da njihova politična dejavnost ne vpliva na nepristransko opravljanje sodniških nalog. V več državah za sodnike velja prepoved udeležbe na javnih zborovanjih, zlasti če so politične narave.

21. Uporaba družbenih medijev je trenutno skrb vzbujajoča tema. V več državah članicah sodniki vse pogosteje uporabljajo družbene medije. Vendar pa le malo kodeksov ravnanja vsebuje posebne praktične smernice v zvezi s tem. Ti se sklicujejo na splošno dolžnost sodniške zadržanosti ali pozivajo k previdnosti, da se prepreči kršitev neodvisnosti, nepristranskosti ali zaupanja javnosti v sodstvo.
22. Le malo držav članic opaža povečanje pravnih ali etičnih omejitev svobode sodniškega izražanja. Nasprotno pa je v več državah članicah prišlo do sprostitve sodniške zadržanosti, kar je privedlo do večjega javnega udejstvovanja sodnikov, zlasti v družbenih medijih. Na splošno številne države članice menijo, da je potrebna razprava o sodniški etiki, pri čemer je določitev ustrezne vsebine in omejitev svobode izražanja sodnikov pomembna naloga.
23. Iz poročil o nekaterih primerih izhaja, da so bili sodniki disciplinsko kaznovani zaradi izjave, ki so jo podali. Tako so na primer izjave med sodnim postopkom, ki vzbujajo dvom o sodnikovi nepristranskosti, kot so rasistične opazke, privedle do disciplinskih postopkov. Disciplinski organi večine držav članic pred izrekom disciplinskega ukrepa upoštevajo naravo in resnost omejitve svobode izražanja, vključno z elementi, kot so poseben položaj sodnika, vsebina in način izjave ter kontekst, v katerem je bila dana, pa tudi narava in resnost disciplinskega ukrepa, ki ga organ namerava izreči. Do izločitve sodnika lahko pride le v skrajnem primeru.

IV. Splošna načela

24. Kot je zapisano v 10. členu Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ima vsakdo pravico do svobode izražanja. Ta pravica obsega svobodo mišljenja ter sprejemanja in sporočanja obvestil in idej brez vmešavanja javne oblasti in ne glede na meje.
25. Svoboda izražanja je eden od bistvenih temeljev demokratične družbe, eden od osnovnih pogojev za njen napredek in razvoj vsakega človeka⁵. Iz tega sledi, da je treba izjeme od te svobode razlagati strogo in da je treba potrebo po kakršnih koli omejitvah prepričljivo dokazati⁶.
26. CCJE zavzema široko stališče o osebni obsegu pravice do svobode izražanja sodnikov kot individualne pravice⁷. V skladu s tem sodnik uživa pravico do svobode izražanja kot vsak drug državljan. Pravica do svobode izražanja sodnikov se razteza na osebna mnenja, izražena v zvezi z opravljanjem njihove funkcije, in sodnikom daje pravico, da dajejo izjave zunaj sodišča kot na sodišču, tako javno kot zasebno, ter se vključujejo v javne razprave in družbeno življenje na splošno.
27. Vendar pa institucionalna in oblastna narava sodniške funkcije daje svobodi izražanja posameznega sodnika ambivalenten značaj. Izjave sodnikov lahko vplivajo na javno

⁵ Glej ESČP v zadevi *Handyside proti Združenemu kraljestvu*, 7. december 1976, pritožba št. 5493/72, 49. odstavek.

⁶ Glej ESČP, *Stoll proti Švici*, 10. december 2007, pritožba št. 69698/01, 101. odstavek, ponovljeno v zadevi *Morice proti Franciji* [GC], 23. april 2015, pritožba št. 29369/10, 124. odstavek.

⁷ Prim. ESČP v zadevi *Baka proti Madžarski*, 23. junij 2016, pritožba št. 20261/12; *Wille proti Lihtenštajnu*, 28. oktober 1999, pritožba št. 28396/95, 62. odstavek. Po mnenju ESČP svoboda izražanja iz 10. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, prim. *Harabin proti Slovaški*, 20. novembra 2012, pritožba št. 58688/11, 151. odstavek, ne zajema zgolj opravljanja sodnih nalog, tj. dajanja izjav v zvezi z upravnimi nalogami.

podobo pravosodnega sistema, saj jih javnost na splošno lahko dojema ne le kot subjektivne, temveč tudi kot objektivne ocene in jih pripisuje celotni instituciji.

28. Sodniki imajo v svoji uradni funkciji pomembno vlogo v družbi kot varuhi pravne države in pravičnosti⁸. Bistvo biti sodnik je sposobnost objektivnega in nepristranskega pogleda na predmete sporov. Enako pomembno je, da so videti kot osebe s to sposobnostjo⁹. Zaupanje javnosti v njihovo neodvisnost in nepristranskost namreč potrebujejo, da bi lahko uspešno opravljali svoje naloge¹⁰ in ohranili avtoriteto sodstva pri reševanju pravnih sporov ali odločanju o krivdi ali nedolžnosti osebe na podlagi kazenske obtožbe¹¹. Iz tega sledi, da morajo sodniki te vrednote potrjevati s svojim ravnanjem¹². Zato je legitimno, da država sodnikom naloži dolžnost zadržanosti, ki ustrezno upošteva njihovo vlogo v družbi¹³.
29. Glede na navedene predpostavke imajo "dolžnosti in odgovornosti" iz drugega odstavka 10. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin poseben pomen za izjave sodnikov¹⁴. Glede pravnih omejitev svobode izražanja sodnikov ta člen določa, da morajo biti predpisane z zakonom in so v demokratičnem pravnem redu nujne za doseg legitirnega cilja. Legitimni cilji, kot so opredeljeni v tem členu, vključujejo ohranjanje avtoritete in nepristranskosti sodstva ter varovanje zaupnosti postopkov. Tudi pravice drugih, kot je jamstvo domneve nedolžnosti, so lahko legitimni cilji za omejevanje svobode izražanja. Če ni legitirnega cilja, se lahko omejitev pravice sodnika do svobode izražanja kaže kot nezakonit povračilni ukrep zoper sodnika zaradi nezaželene kritike¹⁵. V večini držav članic etične omejitve svobode izražanja sodnikov služijo podobnim namenom¹⁶.
30. Omejitev svobode izražanja zahteva utemeljitev. V sodni praksi Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP) velja, da je v demokratični družbi poseg nujen, če se odziva

⁸ Glej CCJE, Magna carta, 1. odstavek; glej tudi ESČP v zadevi *Baka proti Madžarski*, 23. junija 2016, pritožba št. 20261/12, 164. odstavek.

⁹ Prim. ESČP v zadevi *Castillo Algar proti Španiji*, 28.10. 1998, pritožba št. 28194/95, 45. odstavek; in znane besede vrhovnega sodnika lorda Hewarta: "Ni potrebno samo, da je pravica izvršena, temveč mora biti tudi vidno, da je izvršena", *R. proti Sussex Justices, ex parte McCarthy*, (1924) 1 K.B. 256 pri 259.

¹⁰ Kot priznava tudi ESČP, glej v zadevi *Baka proti Madžarski*, 23. junij 2016, pritožba št. 20261/12, 164. odstavek; zadeva *Kudeshkina proti Rusiji*, 26. februar 2009, pritožba št. 29492/05, 86. odstavek, *Morice proti Franciji* [GC], 23. april 2015, pritožba št. 29369/10, 128–130. odstavek; *Kyprianou proti Cipru* [VS], 15. december 2005, pritožba št. 73797/01, 172. odstavek.

¹¹ ESČP v zadevi *Morice proti Franciji*, 23. april 2015, pritožba št. 29369/10, 129. odstavek; Sodba v zadevi *Di Giovanni proti Italiji*, 9. julij 2103, pritožba št. 51160/06, 71. odstavek.

¹² Prim. Priporočilo Odbora ministrov CM/Rec(2010)12 o sodnikih: Neodvisnost, učinkovitost in odgovornosti, 21. in 69. odstavek obrazložitvenega memoranduma. Glej tudi Bangalorska načela sodniške etike, 1.6, 2.2, 2.4, 3.2 in 4.6 odstavek; Osnovna načela o neodvisnosti sodstva, 8. načelo; tretji odstavek 4. člena Evropske listine o zakonski ureditvi položaja sodnikov; Mednarodno združenje sodnikov, Univerzalno sodniško listino (1999, posodobljeno 2017), čl. 3–5, 6–2.

¹³ Prim. Poročilo Beneške komisije o svobodi izražanja sodnikov, CDLAD(2015)018, 80–81. odstavek; ESČP v zadevi *Baka proti Madžarski*, 23. junij 2016, pritožba št. 20261/12, 162. odstavek, tudi za polje proste presoje, ki ga imajo države.

¹⁴ Prim. ESČP v zadevi *Baka proti Madžarski*, 23. junij 2016, pritožba št. 20261/12, 162. odstavek.

¹⁵ Glej ESČP v zadevi *Miroslava Todorova proti Bolgariji*, 19. oktober 2021, pritožba št. 40072/13.

¹⁶ Tako kot Bangalorska načela se tudi nekatere od njih nanašajo na dostojanstvo sodnega urada namesto na avtoriteto sodstva, 4.6 odstavek Bangalorskih načel. Za zaupnost glej 4.10 odstavek Bangalorskih načel.

na "nujne družbene potrebe" in je "sorazmeren z zasledovanim legitimnim ciljem"¹⁷. Sorazmernost ukrepa zahteva, da je ukrep čim manj omejevalen¹⁸.

31. Iz tega sledi, da je treba vzpostaviti ravnovesje med temeljno pravico posameznega sodnika do svobode izražanja in legitimnim interesom demokratične družbe, da se ohrani zaupanje javnosti v sodstvo¹⁹. V Bangalorskih načelih sta v zvezi s tem oblikovana dva temeljna premisleka. Prvi je, ali bi sodnikova vpletenost lahko utemeljeno ogrozila zaupanje v njegovo nepristranskost. Drugi je, ali lahko takšna vpletenost sodnika po nepotrebnem izpostavi političnim napadom in ali je nezdržljiva z dostojanstvom sodniške funkcije. V obeh primerih bi se moral sodnik izogibati takšni vpletenosti²⁰. Vprašanje, ki si ga je treba zastaviti, je torej, ali se je sodnik v določenem družbenem kontekstu in v očeh razumnega in obveščene opazovalca vključil v dejavnosti, ki bi lahko objektivno ogrozile njegovo neodvisnost ali nepristranskost²¹. Pomembna merila, ki jih je treba upoštevati, so besedilo izjave ter okoliščine, kontekst in splošno ozadje, v katerem je bila izjava dana, vključno s položajem zadevnega sodnika²².
32. Pri doseganju razumnega ravnovesja je treba ustrezno upoštevati stopnjo, do katere so sodniki lahko in morajo biti vključeni v družbo²³. Upoštevati je treba, da lahko javne izjave sodnika prispevajo k varovanju pravne države in delitve oblasti.
33. Korektivni ukrepi, kot je sodnikova izločitev na njegov predlog ali predlog strank, bi morali imeti prednost pred splošno preventivno kršitvijo svobode izražanja sodnikov, katere cilj je preprečiti takšne primere.
34. Vsebinsko in pravila o svobodi izražanja ter etičnih omejitev njenega izvajanja bi morali določiti sodniki ali sodniška združenja sami²⁴.
35. Pri presoji vsakega posega je treba preučiti tudi sorazmernost sankcije ali drugega ukrepa. Sankcije ne bi smele imeti "zastraševalnega učinka" za uveljavljanje svobode izražanja pri drugih sodnikih, tj. ne bi smele drugim sodnikom preprečiti, da bi jo

¹⁷ Glej, na primer, ESČP v zadevi *Baka proti Madžarski*, 23. junij 2016, pritožba št. 20261/12, 158. odstavek.

¹⁸ Prim. Glej ESČP v zadevi *Perinçek proti Švici* [VS], 15. oktober 2015, pritožba št. 27510/08, 273. odstavek.

¹⁹ Glej Mnenje CCJE št. 3 (2002), 27. odstavek in naslednji, zlasti 28. in 33. odstavek. Ravnovesje, ki ga je vzpostavilo ESČP, je bilo tudi predmet znanstvene pozornosti, glej med drugim *Anja Seibert-Fohr, Judges' Freedom of Expression and Their Independence: An Ambivalent Relationship*, 89–110, in v zvezi z uporabo družbenih medijev *Jannika Jahn, Social Media Communication by Judges: Assessing Guidelines and New Challenges for Free Speech and Judicial Duties in the Light of the Convention*, 137–153, oboje v: *Rule of Law in Europe - Recent Challenges and Judicial Responses* (Pravna država v Evropi – nedavni izzivi in sodni odzivi), Elósegui/Miron/Motoc (ur.), 2021.

²⁰ Komentar k Bangalorskim načelom, 134. odstavek.

²¹ Mnenje CCJE št. 3 (2002), 28. odstavek.

²² Prim. ESČP v zadevi *Baka proti Madžarski* [VS], 23. junij 2016, pritožba št. 20261/12, 166. odstavek; *Wille proti Lihtenštajnu*, 28. oktober 1999, pritožba št. 28396/95, 63. odstavek.

²³ Glej Mnenje CCJE št. 3 (2002), 28. odstavek; Evropska listina o zakonski ureditvi položaja sodnikov, 4.3 odstavek (pojasnilo), navaja, da sodniki ne smejo postati izključeni iz družbe ali skupnosti.

²⁴ Glej *Guide on How to Develop and Implement Codes of Judicial Conduct* (Vodnik kako razviti in izvajati kodekse ravnanja sodnikov), Urad Združenih narodov za droge in kriminal, Dunaj, 2019, str. 14–6.

uveljavljali v zvezi z vprašanji, ki zadevajo pravosodje in sodstvo²⁵. Mnenja, izražena v skladu s priporočili tega mnenja, ne bi smela biti predmet disciplinskih ukrepov.

V. Omejitve svobode izražanja/sporne zadeve

36. Da bi sodnikom pomagali najti ravnovesje med njihovo pravico do svobode izražanja in ciljem ohranjanja zaupanja javnosti v njihovo nepristranskost in neodvisnost, je treba dati smernice glede izjav, ki bi lahko privedle do njihove izločitve (1. in 2. točka), izjav, ki bi lahko negativno vplivale na avtoriteto in ugled sodstva (3. in 4. točka) ter opravljanja političnih funkcij, ki bi lahko sprožile vprašanja delitve oblasti (5. točka).

1. Izjave, ki so povezane s sodnimi spori

37. CCJE poudarja, da se morajo sodniki vzdržati kakršnih koli pripomb, ki bi lahko vplivale ali za katere se upravičeno pričakuje, da bodo vplivale na pravico do poštenega sojenja katere koli osebe ali zadeve, ki jo obravnavajo²⁶. Izjave sodnika o obravnavani zadevi, vključno s tonom in kontekstom izjave, lahko vplivajo na to pravico, kot je razsodilo ESČP²⁷. Poudarilo je, da morajo sodniki pri opravljanju svoje razsodniške funkcije v zvezi z zadevami, ki jih obravnavajo, ravnati čim bolj diskretno, da bi ohranili podobo nepristranskosti. Sodniki morajo ravnati tako, da ne ustvarjajo vtisa, da imajo v določeni zadevi osebne predsodke ali da so pristranski. Če sodnik javno namiguje, da si je že pred zasedanjem v zadevi ustvaril neugodno mnenje o pritožnikovi zadevi, njegove izjave objektivno upravičujejo bojazen obdolženca glede njegove nepristranskosti²⁸. Iz tega sledi, da CCJE podpira zahtevo iz komentarja k Bangalorskim načelom, da mora sodnik v svojih javnih nastopih²⁹ pokazati objektivno, nepristransko, nevtralno, odprto in uravnoteženo držo, zlasti če obstaja potencialna povezava s postopki, ki niso rešeni ali še potekajo.
38. Zgolj dejstvo, da je tema ali vprašanje lahko predmet obravnave v prihodnji zadevi, ne zadostuje, da se sodnikom prepreči uresničevanje pravice do svobode izražanja, zlasti kadar je verjetnost, da bo moral sodnik v prihodnosti odločati v takšni konkretni zadevi, majhna.
39. V okviru tekočih preiskav je potrebna večja pazljivost, zlasti v kazenskih preiskavah zaradi jamstva domneve nedolžnosti iz drugega odstavka 6. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin³⁰. V kazenskih postopkih morajo biti sodniki še posebej pozorni na izbiro besed, če želijo javnost obvestiti o postopkih, preden je bilo

²⁵ Glej ESČP v zadevi *Baka proti Madžarski*, 23. junij 2016, pritožba št. 20261/12, 167. odstavek. Tako je bilo v zadevi *Kudeshkina proti Rusiji*, 26. februar 2009, pritožba št. 29492/05, v kateri je bila sodnica pritožnica razrešena s položaja, ker je javno podvomila o neodvisnosti sodstva, 99. odstavek.

²⁶ Glej že v Mnenju CCJE št. 3 (2002), 40. odstavek, prim. Bangalorska načela, 2.4 odstavek.

²⁷ Glej ESČP v zadevi *Olujić proti Hrvaški*, 5. februar 2009, pritožba št. 22330/05, 59. odstavek in naslednji; prim. *Buscemi proti Italiji*, 16. september 1999, pritožba št. 29569/95, 68. odstavek; *Lavents proti Latviji*, 28. november 2002, pritožba št. 58442/00, 119. odstavek.

²⁸ Prim. ESČP v zadevi *Lavents proti Latviji*, 28. november 2002, pritožba št. 58442/00, 119. odstavek; *Buscemi proti Italiji*, 16. september 1999, pritožba št. 29569/95, 68. odstavek.

²⁹ Komentar k Bangalorskim načelom, 136. odstavek, glej tudi 45., 65. in 71. odstavek; Bangalorska načela, 2.2 in 2.4 odstavek.

³⁰ Glej ESČP v zadevi *Poyraz proti Turčiji*, 7. december 2010, pritožba št. 15966/06, 76.–78. odstavek; *Fatullayev proti Azerbajdžanu*, 22. april 2010, pritožba št. 40984/07, 159.–162. odstavek; *Lavents proti Latviji*, 28. november 2002, pritožba št. 58442/00, 126.–127. odstavek.

osebi sojeno in je bila spoznana za krivo določenega kaznivega dejanja³¹. Izjave o krivdi obdolženca pred sojenjem so v nasprotju s 6. členom Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin³².

40. Komentarji sodnikov o rešenih zadevah, ki niso njihove lastne, ne vzbujajo nujno vprašanja o njihovi nepristranskosti. Komentiranje sodne prakse je neposredno povezano z njihovo poklicno dejavnostjo. Sodniki imajo pri svojih poklicnih dejavnostih pravico do konstruktivnih in spoštljivih pripomb na odločene zadeve.
41. Sodniki morajo biti v odnosih z mediji previdni in se morajo vzdržati vsakršnega osebnega izkoriščanja kakršnih koli odnosov z novinarji³³. Javnost ne sme dobiti vtisa, da želijo sodniki s komuniciranjem z mediji vplivati na izid zadeve.
42. CCJE se strinja z Evropskim sodiščem za človekove pravice (ESČP), da se morajo posamezni sodniki vzdržati uporabe medijev v zvezi z lastnimi zadevami, tudi če so izzvani³⁴. Če mediji ali zainteresirana javnost kritizirajo odločitev, bi se moral sodnik izogibati odgovarjanju na takšno kritiko s pisanjem novinarjem ali odgovarjanjem na novinarska vprašanja³⁵. Sodnik mora na legitimna pričakovanja državljanov odgovoriti z jasno utemeljenimi odločitvami³⁶. Kadar pa so sodniki ali njihove sodbe neupravičeno kritizirani, imajo sodniška združenja, sodni svet in/ali predsednik sodišča institucionalno dolžnost, da pojasnijo dejstva in tako ohranijo podobo avtoritativnega in neodvisnega sodstva tudi v javnih razpravah. Poleg tega in v izjemnih primerih, ko je sodnik razžaljen ali oklevetan, bi moral imeti pravico, da se brani in zaščiti svojo integriteto kot vsak drug državljan. Sodniki bi morali v zvezi s tem dobiti institucionalno podporo.
43. Zaupnih informacij, ki jih sodnik pridobi v okviru opravljanja svojih uradnih dolžnosti, ne sme uporabiti ali razkriti za noben namen, ki ni povezan z njegovimi uradnimi dolžnostmi.
44. Sodniki v nobenem primeru ne smejo biti prisiljeni, da javno pojasnijo razloge za svoje izdane sodbe.

2. Izjave v zvezi z javnimi razpravami

45. Načela demokracije, delitve oblasti in pluralizma zahtevajo, da sodniki svobodno sodelujejo v razpravah javnega interesa³⁷. Vendar pa načelo delitve oblasti zahteva, da se sodniki vzdržijo tega, da bi sami nastopali kot politiki, ko govorijo v javnosti. Zato je treba vzpostaviti razumno ravnovesje med stopnjo, do katere se sodniki lahko

³¹ Glej tudi ESČP v zadevi *Daktaras proti Litvi*, 10. oktober 2000, pritožba št. 42095/98, 41. odstavek; *Butkevičius proti Litvi*, 26. marec 2002, pritožba št. 48297/99, 50. odstavek.

³² Prim. ESČP v zadevi *Previti proti Italiji* (sklep), 8. december 2009, pritožba št. 45291/06, 253. odstavek.

³³ Mnenje CCJE št. 3 (2002), 40. odstavek.

³⁴ Za sodno prakso ESČP glej zadevo *Lavents proti Latviji*, 28. november 2002, pritožba št. 58442/00, 118. odstavek; *Buscemi proti Italiji*, 16. september 1999, pritožba št. 29569/95, 67. odstavek.

³⁵ Prim. Komentar k Bangalorskim načelom, 74. odstavek.

³⁶ Prim. Komentar k Bangalorskim načelom, 74. odstavek.

³⁷ Prim. ESČP v zadevi *Previti proti Italiji* (sklep), 8. december 2009, pritožba št. 45291/06; prim. Mnenje CCJE št. 18 (2015), 42. odstavek.

vključujejo v javne razprave, in potrebo, da so pri opravljanju svojih nalog neodvisni in nepristranski³⁸. Pri tem sta vsebina in kontekst določene izjave še posebej pomembna³⁹.

46. Zaradi svojega edinstvenega položaja v demokraciji, ki temelji na vladavini prava, imajo sodniki strokovno znanje in posledično odgovornost, da prispevajo k izboljšanju prava, varstvu temeljnih pravic, pravnega sistema in pravosodja⁴⁰. Zato bi jim moralo biti ob upoštevanju ohranjanja njihove nepristranskosti in neodvisnosti dovoljeno in bi jih bilo treba celo spodbujati, naj sodelujejo v razpravah o pravu v informativne in izobraževalne namene⁴¹ ter izražajo stališča in mnenja o pomanjkljivostih pri uporabi prava in izboljšanju prava ter pravnega sistema.
47. V vseh javnih izjavah o zadevah javnega interesa se morajo sodniki izražati preudarno, zmerno, uravnoteženo in spoštljivo. Vzdržati bi se morali diskriminacije, političnega, filozofskega ali verskega prozelitizma ali militantnosti.

3. Izjave o zadevah, ki vzbujajo skrb sodstvu kot instituciji

48. Sodniki imajo pravico komentirati zadeve, ki zadevajo temeljne človekove pravice, pravno državo, zadeve v zvezi z imenovanjem ali napredovanjem sodnikov in pravilnim delovanjem pravosodja, vključno z neodvisnostjo sodstva in delitvijo oblasti⁴². Če zadeva neposredno vpliva na delovanje sodišč, bi morali imeti sodniki tudi možnost komentirati politično sporne teme, vključno z zakonodajnimi predlogi ali vladno politiko⁴³. To izhaja iz dejstva, da ima javnost upravičen interes, da je obveščena o teh vprašanjih, saj gre za zelo pomembne zadeve v demokratični družbi.⁴⁴ Sodniki na vodilnih položajih ali tisti, ki imajo položaj v sodniških združenjih ali sodnem svetu, so na odličnih položajih, da spregovorijo v imenu sodstva.
49. Sodniki imajo pravico postavljati zahteve in pripombe v zvezi s svojim statusom, delovnimi pogoji in vsemi drugimi vprašanji, ki zadevajo njihove poklicne interese. Pri tem vprašanju imajo pomembno vlogo sodniška združenja⁴⁵.
50. Sodniki morajo biti zadržani⁴⁶, da ne bi ogrozili svoje nepristranskosti ali neodvisnosti. Poleg tega javne predstavitve mnenj vladi o zadevah, ki vzbujajo skrb sodstvu, ne smejo biti videti kot lobiranje pri vladi ali kot namig, kako bi sodnik odločil, če bi posebne okoliščine prišle na sodišče. Sodnik na visokem položaju mora biti v zvezi s tem še posebej previden zaradi svojega pomembnega položaja.

³⁸ Prim. Mnenje CCJE št. 18 (2015), 42. odstavek; Mnenje CCJE št. 3 (2002), 30. odstavek in naslednji, zlasti 33. odstavek.

³⁹ Glej Poročilo posebnega poročevalca ZN o neodvisnosti sodnikov in odvetnikov, 29. april 2019, A/HRC/41/48, 42. odstavek.

⁴⁰ Glej Komentar k Bangalorskim načelom, 156. odstavek.

⁴¹ Glej Komentar k Bangalorskim načelom, 139. odstavek.

⁴² Poročilo posebnega poročevalca ZN o neodvisnosti sodnikov in odvetnikov, 29. april 2019, A/HRC/41/48, 69. odstavek; glej tudi Komentar k Bangalorskim načelom, 138. odstavek; Mnenje CCJE št. 3 (2002), 33.–34. odstavek.

⁴³ Komentar k Bangalorskim načelom, 138. odstavek.

⁴⁴ Prim. ESČP v zadevi *Baka proti Madžarski*, 23. junij 2016, pritožba št. 20261/12, 165. odstavek.

⁴⁵ Mnenje št. 23 (2020).

⁴⁶ Komentar k Bangalorskim načelom pravosodnega ravnanja, 138. odstavek.

4. Javna kritika sodstva ali kolegov sodnikov

51. V zvezi z javnimi kritikami ali informacijami o zadevah v zvezi s sodstvom, vključno s pripombami o kolegih sodnikih, CCJE sledi Evropskemu sodišču za človekove pravice (ESČP) in priznava, da omejitev velja za sodnike v vseh primerih, ko bi lahko bili ogroženi avtoriteta in nepristranskost sodstva⁴⁷. To pa zato, ker je treba zaščititi zaupanje javnosti pred škodljivimi napadi, zlasti glede na dejstvo, da za sodnike, ki se soočajo s kritikami, velja dolžnost zadržanosti, ki jim preprečuje, da bi odgovarjali⁴⁸.
52. Izjave so dopustne, če ne presegajo kritike s strogo strokovnega vidika, če so del razprave o zadevah velikega javnega interesa in če temeljijo na utemeljenih trditvah⁴⁹. Zmernost in pravičnost morata sodnike voditi tudi pri širjenju točnih informacij⁵⁰. Pri kritiziranju drugih akterjev v pravosodnem sistemu morajo sodniki ohraniti spoštovanje. Kritika ne sme biti motivirana z osebnimi zamerami ali sovražnostjo ali pričakovanjem osebne koristi. Na splošno se morajo sodniki izogibati impulzivnemu, neodgovornemu in žaljivemu izražanju.
53. Pomembno je, da sodstvo zagotovi vzdušje, ki sodnikom omogoča izražanje kritičnih pripomb, zlasti v hierarhično organiziranem sodstvu, v katerem so sodniki v smislu prispevka k napredovanju odvisni od kolegov na višjih položajih. Vendar morajo sodniki najprej uporabiti vse obstoječe korektivne ukrepe, preden se oglasijo javno.

5. Aktivna politična funkcija ali nekdanja politična funkcija

54. Neposredna privrženost določeni politični stranki lahko sproži vprašanja o delitvi oblasti in neodvisnosti ali nepristranskosti sodnika, zato številne države omejujejo politične dejavnosti sodnikov. Evropsko sodišče za človekove pravice (ESČP) za zagotovitev pravic državljanov iz 6. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin priznava, da je sorazmerno, če države izključijo sodnike iz političnih funkcij.⁵¹ V komentarju k Bangalorskim načelom je navedeno, da so sodniške dolžnosti nezdružljive z nekaterimi političnimi dejavnostmi, kot je članstvo v nacionalnem parlamentu ali lokalnem svetu⁵².
55. CCJE se pridružuje ESČP pri ugotovitvi, da predhodno članstvo v politični stranki ne zadostuje za dvom o nepristranskosti sodnika, zlasti če ni znakov, da je članstvo kakor koli povezano z vsebino zadeve⁵³.
56. Vendar bi morali za zaščito zaupanja javnosti v sodstvo še naprej veljati osnovni standardi sodniškega ravnanja, kot je ohranjanje ugleda sodstva, kadar sodnik opravlja

⁴⁷ Prim. ESČP v zadevah *Kudeshkina proti Rusiji*, 26. februar 2009, pritožba št. 29492/05, 86. odstavek; *Di Giovanni proti Italiji*, 9. julij 2013, pritožba št. 51160/06, 71. odstavek; *Panioglu proti Romuniji*, 8. oktober 2020, pritožba št. 33794/14, 114. odstavek.

⁴⁸ Prim. ESČP v zadevi *Morice proti Franciji*, 23. april 2015, pritožba št. 29369/10, 128. odstavek.

⁴⁹ Prim. ESČP v zadevah *Baka proti Madžarski* [VS], 23. junij 2016, pritožba št. 20261/12, 171. odstavek; *Panioglu proti Romuniji*, 8. oktober 2020, pritožba št. 33794/14, 119. odstavek; *Kudeshkina proti Rusiji*, 26. februar 2009, pritožba št. 29492/05, 93. odstavek;

⁵⁰ Glej ESČP v zadevi *Kudeshkina proti Rusiji*, 26. februar 2009, pritožba št. 29492/05, 93. odstavek.

⁵¹ Glej ESČP v zadevi *Briķe proti Latviji*, 29. junij 2000, pritožba št. 47135/99.

⁵² Komentar k Bangalorskim načelom, 135. odstavek.

⁵³ Glej ESČP *Otegi Mondragon in drugi proti Španiji* (sklep), 6. november 2018, pritožba št. 4184/15 (in drugi).

politično funkcijo⁵⁴. Če so sodniki kršili standarde sodniške neodvisnosti in nepristranskosti z dajanjem določenih izjav med svojim političnim delovanjem, se morajo izločiti v primerih, ko zadevne zadeve postanejo pomembne. Da bi ohranili možnost nadaljevanja sodniške funkcije po koncu političnega mandata, se morajo izogibati izjavam, zaradi katerih se zdijo neprimerni za sodniško funkcijo.

57. V državah, kjer imajo lahko sodniki poleg sodniške funkcije tudi politično funkcijo (s krajšim delovnim časom) ali so člani politične stranke, morajo biti zadržani, da ne ogrozijo svoje neodvisnosti ali nepristranskosti⁵⁵. Nujno se morajo izogibati zavzemanju strogo strankarskih in trdnih stališč o kakršnih koli vprašanih ali političnih zadevah, ki vzbujajo utemeljen dvom o njihovi splošni sposobnosti objektivnega odločanja o takih zadevah.

VI. Zagovarjanje neodvisnosti sodstva kot pravne in/ali etične dolžnosti sodnikov, sodniških združenj in sodnih svetov

58. V skladu z mnenji CCJE št. 3 (2002)⁵⁶ in št. 18 (2015)⁵⁷ CCJE poudarja, da je vsak sodnik odgovoren za spodbujanje in varovanje sodniške neodvisnosti, ki ne deluje le kot ustavno jamstvo za sodnika, temveč sodnikom nalaga tudi etično in/ali pravno dolžnost, da jo ohranjajo in se zavzemajo za pravno državo in sodniško neodvisnost, kadar sta ti temeljni vrednoti ogroženi⁵⁸. To velja tako za vprašanja notranje kot zunanje neodvisnosti.
59. Zaradi evropskega in mednarodnega sodelovanja v pravnih zadevah ter pomena evropskega in mednarodnega prava pri zaščiti neodvisnosti sodstva lahko sodniki obravnavajo grožnje neodvisnosti sodstva na nacionalni in mednarodni ravni.
60. Če sta sodniška neodvisnost ali zmožnost sodne oblasti, da izvaja svojo ustavno vlogo, ogroženi ali napadeni, mora biti sodstvo trdno in brez strahu braniti svoj položaj⁵⁹. Ta dolžnost je še posebej pomembna, kadar demokracija slabo deluje, njene temeljne vrednote razpadajo, neodvisnost sodstva pa je ogrožena.
61. Ker dolžnost obrambe izhaja iz sodniške neodvisnosti, velja za vsakega sodnika⁶⁰. Kadar sodnik daje take izjave ne le v svojem osebnem imenu, temveč tudi v imenu sodnega sveta, sodniškega združenja ali drugega predstavnškega organa sodstva, je varstvo, ki ga ima ta sodnik, večje⁶¹. Ob upoštevanju tega ter glede na vprašanje in

⁵⁴ Prim. ESČP v zadevi *Kudeshkina proti Rusiji*, 26. februar 2009, pritožba št. 29492/05, 85. odstavek in naslednji; v tej zadevi je bila sodnica začasno suspendirana s sodniške funkcije v času volitev, na katerih je kandidirala.

⁵⁵ Prim. Mnenje CCJE št. 3 (2002), 30. in 33. odstavek; glej tudi Poročilo posebnega poročevalca ZN o neodvisnosti sodnikov in odvetnikov, 29. april 2019, A/HRC/41/48, 66. odstavek.

⁵⁶ Mnenje CCJE št. 3 (2002), 34. odstavek.

⁵⁷ Mnenje CCJE št. 18 (2015), 41. odstavek.

⁵⁸ ESČP v zadevi *Žurek proti Poljski*, 10. oktober 2022, pritožba št. 39650/18, 222. odstavek; Poročilo posebnega poročevalca ZN o neodvisnosti sodnikov in odvetnikov, 29. april 2019, A/HRC/41/48, 102. odstavek; Generalna skupščina ENCJ, Sofijska deklaracija 2013, vii. odstavek; Komentar Bangalorskih načel, 140. odstavek, prim. tudi Magna carta sodnikov CCJE, 3. odstavek.

⁵⁹ Mnenje CCJE št. 18 (2005), 41. odstavek.

⁶⁰ ESČP v zadevi *Žurek proti Poljski*, 10. oktober 2022, pritožba št. 39650/18, 222. odstavek.

⁶¹ ESČP v zadevi *Žurek proti Poljski*, 10. oktober 2022, pritožba št. 39650/18, 222. odstavek.

kontekst so lahko sodni svet⁶², sodniška združenja⁶³, predsedniki sodišč ali drugi neodvisni organi najprimernejši za obravnavo teh vprašanj, na primer ustavnih vprašanj na visoki ravni. Sodniki lahko svoja stališča izrazijo tudi v okviru mednarodnega združenja sodnikov.

62. Če bi se katero koli od teh vprašanj pojavilo na sodišču sodnika in če bi se lahko utemeljeno podvomilo o njegovi nepristranskosti, se mora sodnik izločiti iz vseh postopkov⁶⁴.

VII. Etična dolžnost sodnikov, da javnosti pojasnijo delovanje pravosodja

63. Sodniki si morajo prizadevati za spodbujanje in ohranjanje zaupanja javnosti v dejavnost sodstva, tako da krepijo razumevanje, preglednost in prispevajo k preprečevanju napačnih predstav v javnosti⁶⁵. CCJE podpira stališče iz Bangalorskih načel, da si morajo sodniki prizadevati za obveščanje javnosti o tem, kaj pomeni neodvisnost sodstva⁶⁶. Sodniki bi morali dodatno pojasniti delo sodstva, vključno z dolžnostmi in pooblastili sodnikov. Pojasniti bi morali vlogo sodstva in njegov odnos z drugimi državnimi oblastmi. Skratka, ponazoriti bi morali, kako vrednote pravosodnega sistema delujejo v praksi⁶⁷.
64. CCJE se je doslej osredotočal na izobraževalno vlogo⁶⁸ sodišč in sodniških združenj, saj so za to še posebej primerna. Odbor ministrov Sveta Evrope je spodbujal ustanovitev tiskovnih predstavnikov sodišč ali medijskih in komunikacijskih služb v pristojnosti sodišč, sodnih svetov ali katerega koli drugega neodvisnega organa⁶⁹. Evropska mreža sodnih svetov (ENCJ) opozarja, da bi morali biti posamezni sodniki zadržani do nastopanja v vlogi tiskovnega predstavnika v medijih⁷⁰.
65. CCJE meni, da lahko posamezni sodniki z ustreznimi komunikacijskimi spretnostmi pojasnjujejo tudi delovanje in vrednote sodstva⁷¹. Poleg izobraževalnih forumov⁷² lahko uporabljajo medije, vključno z družbenimi mediji, kot odlično orodje za ozaveščanje in izobraževanje javnosti⁷³. V takih primerih se morajo sodniki, v sodelovanju s sodniki, ki

⁶² Njihovo poslanstvo je varovati neodvisnost posameznega sodnika in sodstva ter varovati pravno državo, Mnenje CCJE št. 23 (2020), 29. odstavek; glej tudi Mnenje CCJE št. 7 (2005), C.13.

⁶³ Na splošno imajo združenja sodnikov pomembno vlogo pri zagovarjanju sodniške neodvisnosti v javni razpravi, glej Mnenje CCJE št. 23 (2020), 17. odstavek.

⁶⁴ Prim. Komentar k Bangalorskim načelom, 140. odstavek.

⁶⁵ Prim. Mnenje CCJE št. 7 (2005), 6.–23. odstavek; glej tudi ENCJ, Pravosodje, družba in mediji, poročilo 2011–2012 (*Justice Society and the Media, Report of 2011–2012*)

⁶⁶ Komentar k Bangalorskim načelom, 44. odstavek.

⁶⁷ Glej tudi Poročilo ENCJ o zaupanju javnosti in podobi pravosodja (2018–2019), V. poglavje, 5.3.

⁶⁸ Mnenje CCJE št. 23 (2020), 44.–46. odstavek; Mnenje CCJE št. 18 (2015), 32. odstavek; Mnenje CCJE št. 7 (2005), 6.–23. odstavek.

⁶⁹ Glej Poročilo Odbora ministrov CM/Rec(2010)12 o sodnikih: Neodvisnost, učinkovitost in odgovornost, 19. odstavek; prim. Evropska komisija za učinkovitost pravosodja (CEPEJ), Vodnik o komuniciranju z mediji in javnostjo za sodišča in tožilstva, CEPEJ(2018)15 in že Mnenje CCJE št. 7 (2005), 33. odstavek in naslednji.

⁷⁰ ENCJ, Poročilo 2011–2012, 6.2.6 odstavek.

⁷¹ Prim. Poročilo ENCJ 2018–2019, V. poglavje, 5.3.

⁷² Prim. Komentar k Bangalorskim načelom, 156.–157. odstavek.

⁷³ Prim. Poročilo posebnega poročevalca ZN o neodvisnosti sodnikov in odvetnikov, 29. april 2019, A/HRC/41/48, 77. odstavek; Nezavezujoče smernice UNODC o uporabi družbenih medijev s strani sodnikov, 1. in 8. odstavek; prim. Poročilo ENCJ 2018–2019, II. poglavje, 2.1.

so imenovani, da skrbijo za odnose z mediji ali osebami, pristojnimi za posredovanje informacij javnega značaja⁷⁴, temeljito pripraviti in paziti na spoštovanje dolžnosti sodniške zadržanosti ter se izražati na nevtralen in nepristranski način⁷⁵.

VIII. Uporaba družbenih medijev s strani sodnikov

1. Svoboda izražanja sodnikov zunaj spleta in na spletu

66. Splošno sprejeto je, da so pravice, ki jih imajo ljudje zunaj spleta, enako zaščitene tudi na spletu, zlasti svoboda izražanja. Ob upoštevanju naslednjega lahko sodniki uporabljajo družbene medije tako kot vsi drugi državljani⁷⁶.

2. Priprava smernic za uporabo družbenih medijev s strani sodnikov

a) Opredelitev družbenih medijev

67. CCJE opozarja na splošno razumevanje pojma družbeni mediji kot oblike elektronskega komuniciranja (kot so spletne strani za družbena omrežja in mikroblogi), prek katerih uporabniki ustvarjajo spletne skupnosti za izmenjavo informacij, idej, osebnih sporočil in drugih vsebin (kot so videoposnetki). Po Priporočilu Odbora ministrov Sveta Evrope CM/Rec(2022)11 o načelih upravljanja medijev in komunikacij, mnenje uporablja široko razlago pojma medijev in opredeljuje družbene platforme kot digitalne storitve, ki povezujejo udeležence na večstranskih trgih, določajo pravila za takšne interakcije in uporabljajo algoritemske sisteme za zbiranje in analiziranje podatkov ter personalizacijo svojih storitev⁷⁷.

b) Uporaba splošnega pravila o sodniški zadržanosti

68. Mednarodne listine ne vsebujejo veliko navodil o tem, kako naj sodniki uveljavljajo svobodo izražanja na spletu. Skupno stališče, ki ga podpira CCJE, je, naj se uporablja splošna dolžnost sodniške zadržanosti⁷⁸. To pomeni, da se morajo sodniki izogibati izražanju stališč ali deljenju osebnih podatkov na spletu, ki lahko potencialno ogrozijo neodvisnost in nepristranskost sodnikov, pravico do poštenega sojenja ali dostojanstvo funkcije in (javno zaupanje v) avtoriteto sodstva. V ta namen morajo biti sodniki pri uporabi družbenih medijev previdni⁷⁹. Kot je navedel posebni poročevalec ZN o neodvisnosti sodnikov in odvetnikov, uporaba sodniške zadržanosti pri komuniciranju

⁷⁴ Glej ENCJ, Poročilo 2011–2012, 6.2.6 odstavek.

⁷⁵ Prim. Nezavezujoče smernice UNODC o uporabi družbenih medijev s strani sodnikov, 1. odstavek.

⁷⁶ Za uporabo 10. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin za spletno komunikacijo, glej ESČP v zadevi *Delfi AS proti Estoniji* [VS], 16. junij 2015, pritožba št. 64569/09, 110. odstavek; *Kozan proti Turčiji*, 1. marec 2022, pritožba št. 16695/19.

⁷⁷ Glej Dodatek k Priporočilu CM/Rec(2022)11 Odbora ministrov o načelih za upravljanje medijev in komunikacij, 4. odstavek.

⁷⁸ Glej tudi Nezavezujoče smernice UNODC o uporabi družbenih medijev s strani sodnikov, 1. in 15. odstavek; Poročilo posebnega poročevalca ZN o neodvisnosti sodnikov in odvetnikov, 29. april 2019, A/HRC/41/48, 78 in 81. odstavek; prim. priporočilo Odbora ministrov CM/Rec(2010)12 o sodnikih: Neodvisnost, učinkovitost in odgovornosti, 19. odstavek.

⁷⁹ Prim. Mnenje CCJE št. 3 (2002), 40. odstavek, v zvezi z odnosi z mediji.

prek družbenih medijev ne pomeni, da se morajo sodniki umakniti iz javnega življenja, ki se dogaja na družbenih medijih⁸⁰.

69. Razen nekaterih izjem pa za zasebno komunikacijo ne bi smela veljati omejitev svobode izražanja. Zasebna komunikacija se razume kot dvostransko komuniciranje ali komuniciranje v zaprti skupini, do katere mora sodnik dovoliti dostop, vključno s storitvami sporočanja med osebami ali zaprtimi skupinami na družbenih platformah.

c) Prilagoditev sodniškega ravnanja posebnim izzivom komuniciranja prek družbenih medijev

70. Uporaba družbenih medijev prinaša nove izzive in etične pomisleke v zvezi s primernostjo objavljene vsebine in izkazovanjem pristranskosti ali interesov. Družbeni mediji se odlikujejo s široko dostopnostjo in prenosom, kar pomeni večji nadzor nad objavljeno vsebino. Družbeni mediji imajo stalno zmogljivost shranjevanja, kar povečuje tveganje ustvarjanja profila. Vsebujejo osebno komunikacijo v pisni obliki, kar povečuje tveganje objave zasebnih sporočil brez dovoljenja, pa tudi tveganje izkrivljanja vsebine v nadaljnji komunikaciji. Komunikacija je hitra in ostra, kar lahko sodnike spodbudi k objavi nepremišljenih objav. Dejanja, kot sta "všečkanje" ali posredovanje informacij, ki so jih predstavili drugi, so lahko videti razmeroma nepomembna in nenamerna, vendar štejejo za redno izražanje sodnikovega mnenja⁸¹. V nasprotju s tradicionalnimi mediji v družbenih medijih manjka nadzornik, kar sodnikom omogoča, da objavijo vse, kar jim pade na pamet.
71. Zaradi teh posebnih tveganj mora biti sodnik pri svojem komuniciranju v družbenih medijih še posebej previden⁸². CCJE opozarja, da obstaja veliko tveganje, da lahko deljenje osebnih vsebin negativno vpliva na ugled sodnika ali celotnega sodstva⁸³. Iz tega sledi, da sodniki ne bi smeli sodelovati v izmenjavi informacij prek spletnih strani družbenih medijev ali storitev sporočanja s strankami, njihovimi predstavniki ali širšo javnostjo o zadevah, o katerih so ali bodo verjetno odločali⁸⁴. Previdni bi morali biti glede tveganja napačnih razlag vključno z izjavami v zaprtih skupinah. Paziti morajo, da si s svojimi komentarji ne ustvarijo "profila", ki bi dajal vtis pomanjkanja odprtosti in objektivnosti v zvezi z določenimi temami. Enako velja za skupine na družbenih platformah, v katere vstopajo, ali osebe, ki jim sledijo, in komentarje, ki jih "všečkajo" ali "retvitajo", saj bolj ko so ti enostranski, bolj se lahko ljudem zdi, da ti sodniki niso neodvisni in nepristranski⁸⁵. Kadar so vključeni v razpravo o svojem delu kot sodniki, bi morala zaščitna avtoritete in dostojanstva funkcije sodnike odvrčati od komentarjev, ki postavljajo pod vprašaj njihovo korektnost pri opravljanju njihovih dolžnosti.
72. Sodniki morajo poskrbeti, da ohranijo avtoriteto, integriteto, spodobnost in dostojanstvo svoje sodniške funkcije⁸⁶. Zavedati se morajo, da lahko jezik, obleka, fotografije in

⁸⁰ Poročilo posebnega poročevalca ZN o neodvisnosti sodnikov in odvetnikov, 29. april 2019, A/HRC/41/48, 79. odstavek.

⁸¹ Prim. Nezavezujoče smernice UNODC o uporabi družbenih medijev s strani sodnikov, 6. odstavek

⁸² Prim. Poročilo posebnega poročevalca ZN o neodvisnosti sodnikov in odvetnikov, 29. april 2019, A/HRC/41/48, 81. odstavek.

⁸³ Prim. Poročilo ENCJ 2018–2019, II. poglavje, 2.1.

⁸⁴ Glej tudi Nezavezujoče smernice UNODC o uporabi družbenih medijev s strani sodnikov, 17. odstavek.

⁸⁵ Prim. Nezavezujoče smernice UNODC o uporabi družbenih medijev s strani sodnikov, 18. odstavek.

⁸⁶ Prim. Nezavezujoče smernice UNODC o uporabi družbenih medijev s strani sodnikov, 5. in 18. odstavek.

razkritje drugih osebnih podatkov posežejo v ugled sodstva. Dovoljenje sodnikom, da delijo zasebne podrobnosti, kot so življenjski slog ali družina, v zvezi s tem prinaša določena tveganja. Ali izražanje lahko ogrozi ugled sodnika ali sodstva, je treba oceniti glede na okoliščine primera.

73. Sodniki ne bi smeli sodelovati v družbenih medijih na način, ki lahko negativno vpliva na javno mnenje o integriteti sodstva, na primer delovati kot vplivneži.
74. Sodniki bi morali razmisliti, ali lahko kakršne koli neprimerne digitalne vsebine pred njihovim imenovanjem v sodniško funkcijo škodijo zaupanju javnosti v njihovo nepristranskost ali spodkopavajo ugled sodstva. Če je tako, bi morali, če je mogoče, te vsebine odstraniti v skladu z veljavnimi pravili svoje jurisdikcije⁸⁷.

d) Predlaganje pregledne uporabe družbenih medijev (na podlagi dovoljenja)

75. Dolžnost sodniške zadržanosti velja za komuniciranje prek družbenih medijev, ne glede na to, ali sodniki razkrijejo svojo identiteto ali ne⁸⁸. Ni podlage, ki bi sodnikom preprečevala uporabo psevdonimov. Vendar pa psevdonimi ne dovoljujejo neetičnega ravnanja. Poleg tega to, da se ne navede sodniška funkcija ali uporabi psevdonim, ne zagotavlja, da pravo ime ali sodniški status ne bosta postala javna. Če sodniki v svojih profilih na družbenih omrežjih navedejo izjavo, da so vse vsebine ali mnenja izražena v njihovem osebnem imenu, jih to ne odvezuje zadržanosti.

e) Poudarjanje pomena usposabljanja sodnikov za uporabo družbenih medijev

76. CCJE poudarja pomen usposabljanja vseh sodnikov o uporabi družbenih medijev in etičnih posledicah njihove uporabe v osebnem in poklicnem kontekstu⁸⁹.
77. Sodnikom naj bi pomagalo razumeti, kakšna stopnja zadržanosti jim omogoča, da zaščitijo svojo varnost in izpolnijo svoje obveznosti ohranjanja neodvisnosti in nepristranskosti, dostojanstva svoje funkcije in zaupanja javnosti v sodstvo. Primerno področje za usposabljanje sodnikov bi bilo znanje o tem, katere platforme družbenih medijev se uporabljajo, kako različne platforme družbenih medijev delujejo, kakšne informacije je morda primerno deliti na različnih platformah družbenih medijev ter kakšna potencialna tveganja in posledice lahko ima sodelovanje v komunikaciji na takih platformah. Usposabljanje bi moralo zajemati tehnične vidike (kot so različne nastavitve zasebnosti na različnih družbenih platformah), vidike ustvarjanja profila in varstva podatkov.
78. Sodstvo bi moralo zagotoviti stalno usposabljanje novoimenovanih sodnikov in stalnih sodnikov. Združenja sodnikov lahko prispevajo k usposabljanju, izmenjavi in delitvi znanja ter najboljših praks med sodniki.

⁸⁷ Prim. Nezavezujoče smernice UNODC o uporabi družbenih medijev s strani sodnikov, 21. odstavek.

⁸⁸ Glej tudi Nezavezujoče smernice UNODC o uporabi družbenih medijev s strani sodnikov, 16. odstavek. Če pod pogojem, da to ne krši veljavnih etičnih standardov ali obstoječih pravil, ki prepovedujejo identifikacijo sodnika kot člana sodstva na družbenih medijih. Glej 12–13. odstavek.

⁸⁹ Glej tudi Poročilo ENCJ 2018–2019, II. poglavje, 2.7; Poročilo ENCJ 2011–2012, 6.2.4; Nezavezujoče smernice UNODC o uporabi socialnih medijev s strani sodnikov, 14. in 38–40. odstavek; prim. mnenje CCJE št. 23 (2020), 18. odstavek; Magna carta CCJE, 18. odstavek.

IX. Priporočila

1. Sodnik ima pravico do svobode izražanja kot vsak drug državljan. Poleg sodnikove individualne pravice načela demokracije, delitve oblasti in pluralizma zahtevajo, da sodniki svobodno sodelujejo v razpravah v javnem interesu, zlasti v zvezi z vprašanji, ki zadevajo sodstvo.
2. V razmerah, ko so demokracija, delitev oblasti ali pravna država ogroženi, morajo biti sodniki trdni in so dolžni javno spregovoriti v obrambo neodvisnosti sodstva, ustavnega reda in ponovne vzpostavitve demokracije, tako na nacionalni kot na mednarodni ravni. To vključuje stališča in mnenja o vprašanih, ki so politično občutljiva, ter vključuje tako notranjo kot zunanjo neodvisnost posameznih sodnikov in sodstva na splošno. Sodniki, ki govorijo v imenu sodnega sveta, sodniškega združenja ali drugega predstavniškega organa sodstva, imajo v zvezi s tem širšo diskrecijsko pravico.
3. Poleg sodniških združenj, sodnih svetov ali drugih neodvisnih organov imajo posamezni sodniki etično dolžnost, da javnosti pojasnjujejo pravosodni sistem, delovanje sodstva in njegove vrednote. S krepitvijo razumevanja, preglednosti in s pomočjo pri izogibanju tveganja napačnih razlag lahko sodniki pripomorejo k spodbujanju in ohranjanju zaupanja javnosti v sodno dejavnost.
4. Pri uresničevanju svobode izražanja morajo sodniki upoštevati svoje posebne odgovornosti in dolžnosti v družbi ter biti zadržani pri izražanju svojih stališč in mnenj v vseh okoliščinah, v katerih bi po mnenju razumnega opazovalca njihova izjava lahko ogrozila njihovo neodvisnost ali nepristranskost, dostojanstvo njihove funkcije ali ogrozila avtoriteto sodstva. Zlasti se morajo vzdržati komentarjev o vsebini zadev, ki jih obravnavajo. Prav tako morajo ohranjati zaupnost postopkov.
5. Splošno načelo je, naj se sodniki izogibajo vpletanju v javne polemike. Tudi v primerih, ko je dovoljeno njihovo članstvo v politični stranki ali sodelovanje v javni razpravi, se morajo vzdržati vsakršnega političnega delovanja, ki bi lahko ogrozilo njihovo neodvisnost ali nepristranskost ali ugled sodstva.
6. Sodniki se morajo zavedati tako prednosti kot tudi tveganj komuniciranja z mediji. V ta namen bi moralo sodstvo sodnikom zagotoviti usposabljanje o uporabi medijev, ki se lahko uporabijo kot odlično orodje za stike z javnostjo. Hkrati bi jih bilo treba ozaveščati, da pri objavah na družbenih medijih vse, kar objavijo, postane trajno, tudi potem, ko to izbrišejo, in se lahko prosto interpretira ali celo vzame iz konteksta. Psevdonimi ne pokrivajo neetičnega vedenja na spletu. Sodniki bi se morali vzdržati objavljanja vsega, kar bi lahko ogrozilo zaupanje javnosti v njihovo nepristranskost ali bilo v nasprotju z dostojanstvom njihove funkcije ali sodstva.
7. Pravila ali kodekse ravnanja v zvezi z obsegom svobode izražanja sodnikov in morebitnimi omejitvami njenega izvajanja bi morali sodniki ali njihova sodniška združenja pripraviti sami.